

**İHTİYATİ TEDBİRİN 6102 SAYILI TTK’da
DÜZENLENEN HAKSIZ REKABET KONUSUNDAKİ
BAZI UYGULAMA ALANLARINA İLİŞKİN
DEĞERLENDİRMELER**



*Alperen ERDAL**

İYYÜHFD, 2026, 4(1), (150-179).

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Özel Hukuk Anabilim Dalı, E-posta: 205203004@kocaeli.edu.tr ,
ORCID ID: 0009-0005-0441-4926.

Gönderilme Tarihi: 12 Kasım 2025, Kabul Tarihi: 26 Ocak 2026. Araştırma Makalesi.

* *Master Student at Kocaeli University, Institute of Social Sciences, Department of
Private Law, E-mail: 205203004@kocaeli.edu.tr, Submission Date: 12 November 2025,
Acceptance Date: 1 January 2026. Research Article.* <https://doi.org/10.66012/iyyuhfd.2026.46>

ÖZET

Türk Ticaret Kanununda düzenlenen haksız rekabet hukukunda ihtiyati tedbir kurumunun ayrı bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Bu nedenle kanun koyucu, Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 61'de haksız rekabet uyuşmazlıklarına özgü bir ihtiyati tedbir hükmü düzenlemiştir. Söz konusu maddedeki ihtiyati tedbir türlerine bakıldığında, ifa (eda) amaçlı tedbir kararlarına tekabül ettikleri görülmektedir. Bu tür ihtiyati tedbirler, haksız rekabet hukukunun amacı ve koruduğu menfaatlerle uyumludur. Gerçekten de haksız rekabete konu menfaatler genellikle kısa ömürlü olup uzun süren davaların sonuçlanmasını beklemeye elverişli değildir. Bu itibarla özellikle haksız rekabet eylemlerinden zarar gören tarafın hakkını korumak adına tedbir taleplerinin ifa amacına yönelmesi büyük önem taşımaktadır. İhtiyati tedbirin genel şartları bakımından ise Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) hükümleri uygulanmakla birlikte, bu hükümlerin haksız rekabet yargılamasının özellikleri dikkate alınarak yorumlanması gerekmektedir. Bu çerçevede, çalışmamızda TTK m. 61'de belirtilen ihtiyati tedbir türleri ile haksız rekabet uyuşmazlıklarında tedbir kararı verilebilmesinin koşulları incelenmektedir. Ayrıca haksız rekabet hukukunda ihtiyati tedbir uygulamasının önemi ve uygulamada karşılaşılan sorunlar değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Haksız rekabet, ihtiyati tedbir, haksız rekabette ihtiyati tedbirler, ifa amaçlı ihtiyati tedbir, geçici hukuki korumalar*

ABSTRACT

In the law of unfair competition regulated under the Turkish Commercial Code, the institution of preliminary injunctions holds a distinct place and significance. For this reason, the legislator has included a dedicated provision for interim injunctions in unfair competition disputes under Article 61 of the Turkish Commercial Code (TCC). When the types of precautionary measures enumerated in this article are examined, it is seen that they correspond to performance-oriented (enforcement-directed) injunctions similar to final relief. Such performance-based interim measures align with the purpose of unfair competition law and the interests it protects. Rights subject to unfair competition are generally short-lived and too transitory to endure protracted litigation. In this respect, directing interim injunctions toward performance is of great importance, especially to safeguard the rights of the party injured by an act of unfair competition. As for the conditions of interim injunctions, the general provisions of the Civil Procedure Code (CPC) are applicable, but it is important that courts apply these requirements with due regard to the particularities of unfair competition proceedings. In this respect, directing interim injunctions toward performance is of great importance, especially to safeguard the rights of the party injured by an act of unfair competition. As for the conditions of interim injunctions, the general provisions of the Civil Procedure Code (CPC) are applicable, but it is important that courts apply these requirements with due regard to the particularities of unfair competition proceedings.

Keywords: *Unfair competition, precautionary measures, preliminary injunctions in cases of unfair competition interim injunction, provisional legal protections.*

GİRİŞ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununda haksız rekabet hukuku, kanunun 54–63. maddeleri arasında düzenlenmiştir. TTK m. 54’ün birinci fıkrasında haksız rekabet hükümlerinin amacı “bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabet ortamının temini” olarak açıklanmaktadır. Bu fıkranın gerekçesinde “bütün katılanlar” ifadesi ile ekonomik sistem, tüketiciler ve kamu (üçlü çıkar grubu) kastedilmektedir. Dolayısıyla rekabet ortamının düzgün işlemlerini sağlamak amacıyla öngörülen haksız rekabet hükümleri, dürüst rekabet düzenini bozan eylemlerin önlenmesinde anılan “üçlü” çıkar grubunun menfaatlerini korumaktadır.

Haksız rekabet hükümlerinin amacı gereği korunmak istenen menfaatler nezdinde de ülkemiz hukuk sistemindeki yargılama sürelerinin uzunluğu ciddi sakıncalar doğurmaktadır. Dava sürecinin uzaması, haksız rekabet fiili nedeniyle oluşan zararın artmasına ve telafisi imkânsız bir hal almasına yol açabilmektedir. Örneğin, yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine beyanda bulunmak gibi haksız rekabet fiilleri neticesinde ortaya çıkan maddi zararın miktarını kısa süre içerisinde tam olarak tespit etmek çoğu zaman mümkün olamamakta hatta tarafların ticari defterlerinin incelenmesi dahi zararın kapsamını göstermekte yetersiz kalabilmektedir. Zararın varlığı ortaya konsa bile bu defa haksız rekabet eylemi ile zarar arasında illiyet bağıını ispat etmek de güç olabilmektedir. Bu durumlar hem haksız rekabet fiilinden zarar gören tarafın tazminat hakkına ulaşmasını zorlaştırmakta hem de kanunun korumak istediği menfaatleri olumsuz etkilemektedir. Yargılama sonuna kadar haksız rekabet eyleminin etkilerinin devam etmesi hem davacının zararını artırmakta hem de serbest piyasa ekonomisine zarar verebilmektedir.

Belirtilen sakıncalar, ihtiyati tedbir müessesesini haksız rekabet davaları bakımından özel bir öneme kavuşturmuştur. İhtiyati tedbir, dava sonunda verilecek hükmün icrasının imkânsızlaşması veya ciddi ölçüde zorlaşması riskine karşı öngörülen geçici hukuki koruma yoludur. Dolayısıyla dava sonunda verilecek kararın işlerlik kazanabilmesi ve fiili durumun daha fazla bozulmaması için, dava süresince geçici koruma sağlanması gereklidir. Bu bağlamda, haksız rekabet hukukunda ihtiyati tedbir talepleri, çoğunlukla davanın esasındaki talebe yönelik olarak

korunmak istenen menfaatin yerine getirilmesini hedefleyen genellikle ifa amaçlı tedbirler şeklinde ortaya çıkmaktadır. Kanun koyucu da bu önemi gözeterek TTK m. 61’de haksız rekabet özelinde ihtiyati tedbire ilişkin ayrı bir düzenleme de yapmıştır. Çalışmamızda HMK’da düzenlenen ve TTK’da özel olarak düzenlenen ihtiyati tedbir kurumunun haksız rekabet hukuku bağlamında arz ettiği özellikler ele alınacak ve ihtiyati tedbir türleri ile haksız rekabet uyumsuzluklarında tedbir kararı verilebilmesinin şartları incelenecektir.

1. TTK’da Düzenlenen Haksız Rekabetin Hukuki Niteliği ve İhtiyati Tedbirle İlişkisi

Haksız rekabet, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun (TTK) 54 ila 63. maddeleri arasında düzenlenen ve haksız fiil sorumluluğunun özel bir türü olarak nitelendirilen bir hukuki kurumdur. Bu kurum, dürüst ve bozulmamış rekabet ortamının sağlanmasını hedefler ve sadece rakiplerin değil, aynı zamanda tüketicilerin ve genel ekonominin menfaatlerini de koruma amacı güder.¹ Gerçekten de TTK m.54 hükmünde, rekabetin tüm katılanların menfaatine, dürüstlük kurallarına uygun şekilde gerçekleşmesi gerektiği vurgulanmıştır.² Dolayısıyla haksız rekabet, Türk Medenî Kanunu m.2’deki dürüstlük kuralının ticari rekabete uygulanmış hâli olarak da tanımlanabilir.³ Bu niteliğiyle haksız rekabet hukuku, ticari hayatın dürüst ve düzenli işlemlerini sağlamaya yönelik hem bireysel hem de kamusal yararı ilgilendiren bir alan olup, klasik haksız fiil hükümlerinden bazı önemli farklılıklar gösterir.⁴

Haksız rekabetin hukuki niteliğini belirleyen en önemli unsur, haksız fiil genel hükümlerinden ayrıldığı noktalardır. Genel haksız fiil sorumluluğunda, bir fiilin hukuka aykırı sayılabilmesi için çoğunlukla somut bir

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m.54/1; Ayrıca bkz. TTK m.54 gerekçesi.

² Füsün Nomer Ertan, Haksız Rekabet Hukuku, 1. Baskı, Onikilevha Yayınevi, İstanbul 2016, s. 101.

³ Murat Yavaş, “Haksız Rekabet Kavramı ve Bu Alandaki Koruyucu Dava ve Tedbir Türleri”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 4, İstanbul, 2006, s. 773.

⁴ Sabih Arkan, “Haksız Rekabet, Gelişmeler, Sorunlar”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 4, Ankara, Aralık 2004, s. 6-7.

zararın gerçekleşmiş olması ve failin kusuru aranır⁵. Bu durum, klasik haksız fiili, haksız rekabetten ayıran temel farktır.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında da belirttiği gibi haksız rekabette, klasik haksız fiilde olduğu gibi somut bir zararın varlığı aranmamaktadır. Örneğin, müşterileri azalan veya kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişinin haksız rekabet dolayısıyla koruma talep edebileceği, fiili bir zarar doğmamış olsa bile salt zarar tehlikesinin mevcudiyetinin haksız rekabetin varlığı için yeterli olduğu kabul edilmektedir⁶. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 2009 tarihli bir kararında, henüz fiilen mevcut olmasa bile ileride doğması muhtemel somut bir zarar tehlikesinin varlığı haksız rekabetin varlığı için yeterli kabul edilmiş, haksız rekabetten söz edebilmek için kusur, zarar ve illiyet bağı unsurlarının varlığı haksız rekabet için özellikle aranmamıştır⁷.

Haksız rekabetin bu koruyucu ve önleyici niteliği, ihtiyati tedbirin uygulanabilirliği için önem arz etmektedir. Zira haksız rekabet hukukunun amacı, zararın oluşmasını beklemeden haksız rekabet teşkil eden davranışları durdurmak ve piyasadaki adil rekabet düzenini temin etmektir⁸. Gerçekten de haksız rekabet hükümleri, zarar doğmasa bile salt tehlikenin varlığında müdahaleye imkân tanıyarak önleyici işlev görür⁹. Bu çerçevede, ihtiyati tedbir mekanizması haksız rekabet hukukunun amacına ulaşmasında kilit bir araçtır. Çünkü ihtiyati tedbir, nihai kararın etkinliğini güvence altına almak üzere, dava sonuçlanmadan önce geçici koruma sağlayan bir kurumdur¹⁰. Özellikle uzun yargılama süreleri ve telafisi güç zarar ihtimalleri dikkate alındığında, haksız rekabetten zarar

⁵ Ertan, s.395.

⁶ Y. 11. HD, T. 03.03.2009, E. 2009/310, K. 2009/2460, emsal.uyap.gov.tr.

⁷ YHGK, T. 12.12.2007, E. 2007/11-965, K. 2007/961, sinerjimevzuat.com.tr.

⁸ Ertan, s.100-101.

⁹ Nevhis Deren-Yıldırım, Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku'nda İhtiyati Tedbirler, 1. Baskı, Alkım Yayınevi, İstanbul 1999, s. 8-10.

¹⁰ Muhammet Özkes, Geçici Hukuki Koruma, Medeni Usul Hukuku, Ed. Hakan Pekcanıtez, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2017, s. 2461.

gören tarafın haklarının korunmasında ihtiyati tedbir kararı çoğu zaman yegâne çaredir.¹¹

Türk yargı sisteminde ticari davaların ve özellikle haksız rekabet uyuşmazlıklarının sonuçlanması uzun yıllar alabilmektedir.¹² Oysa haksız rekabete konu fiiller çoğunlukla kısa ömürlü ve hızlı etkili olup, ortaya çıkan zarar da büyüdükçe telafisi imkânsız hale gelmektedir.¹³ Örneğin, rakip firmaya yönelik yanıltıcı bir şekilde yapılan aleyhte bir reklam kampanyası her geçen gün davacının müşteri kaybını artırabilir ve dava sonunda tazminata hükmedilse dahi artan zararın tazmini veya eski hâle iadesi fiilen mümkün olmayabilir.¹⁴ Yine benzer şekilde, yanıltıcı bir tanıtımın etkisiyle piyasada kalıcı bir algı oluşması, yıllar sonra mahkeme kararıyla düzeltilemeyecek ölçüde davacıya zarar verebilir. Bu tür riskler sebebiyle, haksız rekabet fiillerinin anında durdurulması büyük önem taşımaktadır. Nitekim Yargıtay, ciddi ve ivedi tehlike arz eden durumlarda gecikmeksizin tedbir yoluna başvurulması gerektiğini çeşitli kararlarında ifade etmiştir.¹⁵ İhtiyati tedbir, dava sonuna kadar geçici bir koruma sağlayarak haksız rekabetin menfi etkilerini derhal durdurmayı ve nihai hükmün işlerliğini teminat altına almayı amaçlamaktadır.¹⁶

Haksız rekabetin hukuki niteliği ile ihtiyati tedbir arasındaki ilişkiyi kuran bir diğer husus, haksız rekabetin kamusal yönüdür. Haksız rekabet sadece bireysel çıkarları değil, genel olarak piyasanın sağlıklı işlemlerini, tüketicinin korunmasını ve ekonomik düzenin istikrarını ilgilendirmektedir.¹⁷ Kanun koyucunun TTK m.54'te haksız rekabet hükümlerinin

¹¹ Abdüssamet Yılmaz, “Haksız Rekabette İhtiyati Tedbir Uygulamaları ve Özellik Arz Eden Durumlar (TTK m.61)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 2, İstanbul, Mart 2021, s. 1566-1567.

¹² Yılmaz, s.1567.

¹³ Engin Erdil, Haksız Rekabet Hukuku, 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 445-446.

¹⁴ İst. BAM 43. HD, T. 24.02.2022, E. 2022/304, K. 2022/208, emsal.uyap.gov.tr.

¹⁵ YHGK, T. 22.06.2016, E. 2014/14-1587, K. 2016/822, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

¹⁶ Özkes, s.2460-2462.

¹⁷ Ertan, s.395.

amacını tüm katılanların yararı olarak belirtmesi de ihtiyati tedbirlerin bu kamusal işleve uygun şekilde uygulanması gereğine işaret etmektedir.¹⁸

Sonuç olarak, haksız rekabet hukuku ile ihtiyati tedbir kurumu amaç ve işlev bakımından örtüşmekte ve haksız rekabetin önlenmesi ihtiyacı, ihtiyati tedbir yoluyla etkin bir şekilde karşılanmaktadır.¹⁹ Haksız rekabetin kendine özgü yapısı gereği zararı beklemeden tehlikede dahi korumaya sağlaması ve dürüstlük ilkesi temelli oluşu, ihtiyati tedbirin bu alanda diğer uyumsuzlıklara nazaran daha geniş ve etkili bir biçimde uygulanmasına gerekli hukuki zemini hazırlamaktadır.²⁰

2. TTK'da Düzenlenen Haksız Rekabetin Önlenmesinde İhtiyati Tedbir Talebinin Şartları ve Kapsamı

Haksız rekabet fiillerine karşı mahkemeden ihtiyati tedbir istenebilmesi için, öncelikle talepte bulunma hakkına sahip olan kişi tarafından başvuru yapılmalıdır. TTK m.61 hükmü, “dava açma hakkını haiz bulunan kimsenin talebi üzerine” mahkemenin ihtiyati tedbir kararı verebileceğini belirtmektedir.²¹ Bu ifadeden hareketle, ihtiyati tedbir talep edebilecek kişiler, TTK m.56/1’de sayılan dava hakkı sahipleridir. Kanun, haksız rekabet nedeniyle müşterileri, kredisi, mesleki itibarı veya diğer menfaatleri zarar gören ya da böyle bir zarar tehlikesiyle karşılaşabilecek olanları, ayrıca belirli meslek ve ticaret kuruluşlarını dava açmaya yetkili kılmıştır.²² Dolayısıyla bir haksız rekabet fiilinden etkilenen rakip işletme sahibi, iş ortağı veya ilgili meslek kuruluşu, esas davayı açmaya yetkili ise ihtiyati tedbir isteme hakkına da sahiptir.²³

İhtiyati tedbir kararı verilebilmesi için, HMK hükümlerindeki genel şartların sağlanması gerekmektedir. HMK m.389, ihtiyati tedbire başvurabilmek için iki temel koşul öngörmüştür. Bunlarda ilki tedbir isteyen, mevcut veya gelecekte doğacak muhtemel bir hakkı somut olarak

¹⁸ TTK m.54 ve Gerekçesi.

¹⁹ Yılmaz, s.1565.

²⁰ Derya Keskinci, “Haksız Rekabet Yargılama Hukukunda İfa Amaçlı İhtiyati Tedbirler”, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, Gaziantep, Eylül 2013, s. 146-148.

²¹ TTK m.61/1.

²² Özekes, s.2460-2462.

²³ Ertan, s.466-467.

göstermesi şeklindedir. Bu hakkın elde edilmesinin, mevcut durumun değişmesi halinde önemli ölçüde zorlaşacağı veya tamamen imkânsızlaşacağı, gecikme sebebiyle ciddi bir zararın meydana geleceği hususunda bir tedbir sebebinin varlığı ise diğer koşulu teşkil eder.²⁴

İlk koşul, doktrinde “hak ve alacak unsuru” veya “dayanak hak” olarak da anılır, buna göre tedbir talebi bir hukuki iddiaya dayanmalı ve bu iddianın ciddi olduğuna dair mahkemede bir kanaat oluşmalıdır.²⁵ İkinci koşul ise “tehlike unsuru” olarak ifade edilmekle birlikte burada mahkemen istenen geçici koruma sağlanmazsa, davacının hakkının elde edilmesinin sonradan çok zor veya imkânsız hale geleceği ya da gecikme nedeniyle davacı tarafın açık bir zarara uğrayacağı ihtimali bulunmalıdır.²⁶ Örneğin, haksız rekabet oluşturan bir reklam kampanyası durdurulmazsa davacı, müşteri kitlesinin önemli bir kısmını kaybedebilir ve mahkemece tedbir kararı verilmezse davanın sonunda davacının yeniden aynı pazar payını kazanması mümkün olmayabilir. İşte bu tür telafisi güç veya imkânsız zarar risklerinin varlığı, ihtiyati tedbirin temel şartlarını oluşturmaktadır.²⁷

HMK m.390/3 uyarınca, tedbir isteyen taraf, dayandığı hakkı ve tedbir ihtiyacını yaklaşık ispat düzeyinde kanıtlamakla yükümlüdür.²⁸ Buna “yaklaşık ispat koşulu” denir ve buna göre mahkeme, tam bir ispat aramaksızın mevcut delillere göre davacının iddiasının makul ölçüde güçlü görünmesi²⁹ halinde tedbir kararı verebilir.³⁰ Yargıtay da yaklaşık ispat

²⁴ Ayşegül Akyayla, İhtiyati Tedbirin Başvuru Koşulları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019, s. 45-46.

²⁵ Akyayla, s.47.

²⁶ Baki Kuru/ Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Medeni Usul Hukuku, 20. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2019, s. 571.

²⁷ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 572.

²⁸ Hakan Pekcanitez/ Oğuz Atalay, Muhammet Özkes, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, 13. Bası, Yetkin Yayınları, İstanbul, 2025, s. 615.

²⁹ HMK m.390/3.

³⁰ Nurtekin Ergin, “İhtiyati Tedbir Kararlarında Yaklaşık İspat”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 10, Özel Sayı, İzmir, 2008, s. 174.

kapsamında davacının iddiasını muhtemel kılan olgular mevcutsa ihtiyati tedbir verilebileceğini belirtmiştir.³¹

İhtiyati tedbir taleplerinde HMK m.392 gereği, mahkeme kural olarak teminat karşılığında tedbire hükmeder.³² Tedbir isteyen taraftan, ileride tedbirin haksız çıkması halinde karşı tarafın uğrayabileceği muhtemel zararları karşılamak üzere uygun bir tutarda nakit veya banka teminat mektubu depozit etmesi istenir.³³ Mahkeme bir reklamın durdurulmasına karar veriyorsa, davalının bu nedenle uğrayabileceği olası zararlar düşünülerek belli bir teminat öngörebilir. Bununla birlikte, bazı hâllerde teminat alınmaksızın tedbir kararı verilmesi de mümkündür, özellikle davacının ekonomik durumu teminat yatırmaya elverişli değilse ve hakkın açıkça ihlali söz konusuysa, doktrin ve yargı kararları teminat aranmamasının mümkün olabileceğini belirtmektedir.³⁴ Nitekim HMK m.392/1, hakimın teminat alınmasına karar vereceğini düzenlemekle birlikte aynı maddenin devamında “talep, resmi belgeye, başkaca kesin bir delile dayanıyor yahut durum ve koşullar gerektiriyorsa” ifadesiyle bazı istisnalara kapı aralamaktadır. Uygulamada, özellikle fikrî mülkiyet ve haksız rekabet alanındaki davalarda, hakkın ihlalinin bariz olduğu durumlarda teminat aranmadan tedbir verildiği örnekler mevcuttur.³⁵

TTK m.61, haksız rekabet hallerine özgü ihtiyati tedbir türlerini özel olarak düzenleyerek, tedbir talebinin kapsamını genel hükümlere nazaran daha belirgin hale getirmiştir.³⁶ Bu hükümden anlaşıldığı üzere, mahkemece haksız rekabet dolayısıyla verilebilecek ihtiyati tedbirler örnekleme yoluyla sayılmıştır.³⁷ Mevcut durumun olduğu gibi korunması, haksız rekabetin men'i (önlenmesi), haksız rekabet sonucu ortaya çıkan maddi durumun ortadan kaldırılması, yanlış veya yanıltıcı beyanların düzeltilmesi gibi tedbirler kanuni düzenlemede açıkça zikredilmiştir.³⁸ Ayrıca

³¹ YİBBHGK, T. 21.02.2014, E. 2013/1, K. 2014/1 RG T. 17.04.2014, S. 28975, emsal.uyap.gov.tr.

³² HMK m.392/1.

³³ Akyayla, s.85.

³⁴ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 1543.

³⁵ Y. 21. HD, T. 26.09.2012, E. 2012/3821, K. 2015/15625, emsal.uyap.gov.tr.

³⁶ Yılmaz, s.1567-1568.

³⁷ TTK m.61/1.

³⁸ Akyayla, s.85.

maddede, “diğer tedbirler” ibaresiyle hâkime sayılanların dışında uygun göreceği başkaca ihtiyati tedbirlere karar verme yetkisi de tanınmaktadır.³⁹ Haksız rekabet fiilinin yurt dışından gelen mal veya ürünler aracılığıyla işlenmesi ihtimaline binaen, gümrük idareleri tarafından el konulma tedbirini de özel olarak m.61’de öngörmüştür.⁴⁰ Örneğin, haksız rekabet teşkil eden bir ürünün ithalatı söz konusuysa, mahkeme gümrükte bu ürünlere geçici olarak el konulmasına karar verebilir ve bu takdirde gümrük de idaresi mahkeme kararını uygulayacaktır.⁴¹

Belirtilen tedbir türleri, gerçekte TTK m.56/1’in (b) ve (c) bentlerinde düzenlenen esas dava taleplerinin geçici olarak uygulanmasından ibarettir.⁴² Kanun koyucu, 6102 sayılı Kanun’da haksız rekabet dolayısıyla açılabilir davalar arasında sayılan “haksız rekabetin men’i”, “haksız rekabetin sonuçlarının ortadan kaldırılması” ve “yanlış beyanların düzeltilmesi” taleplerini, ihtiyati tedbir aşamasında da aynen kullanılabilir hale getirmiştir.⁴³ Bunun sonucu olarak, haksız rekabet hukukunda verilecek ihtiyati tedbir kararları çoğu zaman davanın sonunda verilecek hükmün adeta önceden icra edilmesi sonucunu doğurmaktadır.⁴⁴ Doktrinde bu duruma “ifa amaçlı ihtiyati tedbir” adı verilmekte ve ihtiyati tedbir kurumunun geçici niteliğiyle bağdaşmadığı yönünde tartışmalar yapılmaktadır.⁴⁵ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi bir kararında, “...*hakimin, uyuşmazlığın esasını halleder şekilde ihtiyati tedbir kararı verilmesi HMK 394/5’e aykırıdır...*” diyerek, HMK m.394 düzenlenmesi doğrultusunda mahkemenin davanın sonucunu peşinen karara bağlayan bir tedbir veremeyeceğini belirtmiş ve bu yönde verilen kararı bozmuştur.⁴⁶ Benzer şekilde, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi de, ihtiyati

³⁹ Erdil, s.446.

⁴⁰ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 1553.

⁴¹ Evrim Erişir, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, 9. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 138.

⁴² Yılmaz, s.1567.

⁴³ Ertan, s.466-467.

⁴⁴ Arzu Başözen, “İhtiyati Tedbirlerde Yaklaşık İspat ve İhtimal Kavramı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 16, Özel Sayı, İzmir, 2014, s. 30.

⁴⁵ Hamdi Yasaman, “6102 Sayılı TTK’nın Haksız Rekabet ile İlgili Getirdiği Yenilikler”, Hukuk ve Adalet Dergisi, Sayı: 3, İstanbul, Nisan 2012, s. 14-15.

⁴⁶ Erişir, s. 138.

tedbir talebinin davacının nihai talebiyle örtüştüğü durumlarda, davanın sonunda verilecek hükmün tedbir yoluyla önceden verilmesinin mümkün olmadığına hükmetmiştir.⁴⁷

Her ne kadar genel usul hukuku prensipleri ihtiyati tedbirin geçici ve ihtiyari karakterini vurgulasa da haksız rekabet hukukunun doğası gereği bu alandaki tedbir talepleri kaçınılmaz olarak davanın esasına ilişkin sonuçlar doğurmaktadır.⁴⁸ Kanun koyucu da bu gerçeği göz önüne alarak TTK m.61’de ifa (ifa-yı kabil sonuca) yönelik tedbirleri açıkça kabul etmiş ve böylece haksız rekabetin hızlı biçimde önlenbilmesine imkan tanımıştır.⁴⁹ Öğretide, haksız rekabetten doğan hakların çoğunlukla kısa ömürlü ve geçici nitelikte olması sebebiyle, tedbir taleplerinin ifa amacına yönelmesinin hukukî koruma bakımından doğru ve gerekli olduğu ifade edilmektedir.⁵⁰ Gerçekten de bir reklam kampanyası bittiğinde ancak hüküm elde edilebilmişse veya bir yanıltıcı beyan yıllar sonra düzeltilmişse, artık rekabet düzeninin bozulması önlenememiş olacaktır. Bu itibarla, haksız rekabet tedbirlerinde “davanın esasını çözme” eleştirisi ikinci planda kalmakta esas olan, davacının hakkının korunması için gerekli acil önlemin derhal alınması olmaktadır.⁵¹ Yine de mahkemeler, tedbir kararı verirken menfaatler dengesini gözetmek ve mümkün olduğunca ihtiyati tedbirin geçicilik özelliğini korumak durumundadır. Örneğin, dava sonunda haksız rekabet iddiası reddedilmesi ihtimali göz önünde bulundurularak, önceden verilmiş olan ve tedbirin haksız çıkması ihtimaline binaen alınan teminat bedeli, haksız rekabet iddiasının mahkemece reddedilmesi durumunda davalının uğradığı zararları tazmin etme

⁴⁷ İst. BAM 12. HD, 28.06.2018, E. 2018/715, K. 2018/833, (R. Tamer Pekdinçer ve Ozan Ali Tok, İsviçre Hukuku ile Mukayeseli Türk Haksız Rekabet Hukuku Mevzuatı, (Seçkin 2019) 255-256).

⁴⁸ Müjgan Tunç Yücel, “**Haksız Rekabet Hukukunda Fiyat İndirimi Yoluyla Müşteri Avlama**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003), s. 418-419.

⁴⁹ Erdil, s.447.

⁵⁰ Keskinci, s.149.

⁵¹ Serhan Dinç, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Haksız Rekabet Hâlleri ve Haksız Rekabet Davaları”, *Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 2, Kayseri, Aralık 2015, s. 126.

imkânı sağlayabilecektir⁵². Bu nedenle, ihtiyati tedbir kararı verilirken teminat bedeli alınması uygulaması büyük önem taşır ve çoğu zaman davalıyı koruyan tek mekanizma olarak karşımıza çıkar⁵³.

Haksız rekabetin önlenmesi amacıyla ihtiyati tedbir talep edebilmek için HMK'da öngörülen şartlar (dayanak hak, tehlike, yaklaşık ispat ve teminat) somutlaştırılmalı ve mahkemeye sunulmalıdır. TTK m.61 sayesinde davacı taraf, nihai olarak talep edeceği sonuçları (fiilin men'i, sonuçların ortadan kaldırılması gibi) geçici tedbir olarak da isteyebilmekte ve bu yolla hakkını davanın sonunu beklemeden koruma altına alabilmektedir⁵⁴. Bu geniş kapsam, haksız rekabet hukukunun amacına uygun düşmekle birlikte ihtiyati tedbir müessesesinin klasik sınırlarını zorlayan bir nitelik taşır. Kanun koyucunun tercihi bu yönde olduğundan, uygulamada da mahkemeler TTK m.61'e dayanarak geniş yelpazede tedbir kararları verebilmektedir. Örneğin, görüleceği üzere Yargıtay kararlarında ifa amaçlı (talep konusu edimin ifasını sağlayan), teminat amaçlı (güvence sağlayan) ve düzenleme amaçlı (geçici durum düzenleyen) çeşitli tedbir örneklerine rastlanmaktadır. Aşağıda, öncelikle haksız rekabet tedbirlerine ilişkin yargılama usulüne değinilecek, ardından Yargıtay uygulamaları incelenecektir.

3. Haksız Rekabette İhtiyati Tedbir Yargılaması Süreci

Haksız rekabet nedeniyle ihtiyati tedbir talebi, kural olarak esas davanın görüleceği mahkemeden istenir⁵⁵. Türk hukuku bakımından haksız rekabet davaları, 6102 sayılı TTK'nın 5. maddesi uyarınca ticari dava sayıldığından, ticaret mahkemelerinin görev alanına girmektedir⁵⁶. Nitekim Yargıtay, haksız rekabetin haksız fiilin özel bir türü olduğunu ve haksız rekabetten doğan davaların ticari nitelikte olduğunu, dolayısıyla

⁵² Fatih Bilgili/ Ertan Demirkapı, Rekabet Hukuku, 14. Bası, Dora Yayıncılık, Bursa, 2018, s. 154.

⁵³ Yılmaz, s.1573.

⁵⁴ Ertan, s.466-467.

⁵⁵ HMK m.390/1.

⁵⁶ Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt I, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024, s. 662.

görevli mahkemenin ticaret mahkemesi olduğunu pek çok kararında vurgulamaktadır⁵⁷.

İhtiyati tedbir talebi, davanın açılmasından önce veya dava sırasında yapılabilir. Eğer henüz esas dava açılmamışsa, HMK m.390/1 uyarınca talep dilekçesinde ayrıca esas davanın açılacağı mahkeme gösterilir ve hakim, tedbire karar verirse, kararda davacının esas davayı açması için süre belirler⁵⁸. Bu süre içinde davanın açılıp açılmadığı, tedbirin devamı açısından kritiktir, aksi halde tedbir kararı kendiliğinden kalkar⁵⁹.

Tedbir talebi dilekçeyle yapılır, dilekçede talep konusu tedbir açıkça belirtilmeli, dayanak hakkın ve tedbir sebebinin varlığı somut vakıalarla açıklanmalıdır⁶⁰. Ayrıca dilekçeye, talebi destekleyen tüm deliller (örneğin ihtarname, reklam örneği, bilirkişi raporu, noter tespiti vb.) eklenerek mahkemenin ikna edilmesi sağlanır⁶¹. Haksız rekabetten doğan tedbir taleplerinde, talebin konusu çoğunlukla haksız rekabet oluşturan fiilin derhal durdurulması şeklinde olmaktadır. Örneğin, davacı rekabeti bozan ilanların yayımlanmasının tedbiren önlenmesini, taklit ürünlerin piyasaya arzının derhal durdurulmasını, yanıltıcı ibarelerin ambalajlardan kaldırılmasını ihtiyaten talep edebilir⁶².

Talebin kapsamı, TTK m.61'de öngörülen tedbir türlerine uygun olarak belirlenir, gerektiğinde birden fazla önlem birlikte istenebilir⁶³. Mahkeme, ihtiyati tedbir talebini ivedilikle inceleyerek karara bağlar. HMK m.390'a göre hakim, gerekli gördüğü takdirde karşı tarafı (davalı) dinleyerek veya durumun aciliyetine binaen haber vermeksizin tedbir konusunda karar verebilir. Haksız rekabet vakıalarında genellikle

⁵⁷ Y. 11. HD, T. 22.02.2016, E. 2016/804, K. 2016/1803, Lexpera İçtihat Bilgi Bankası.

⁵⁸ Y. 8. HD, T. 13.11.2018, E. 2017/8590, K. 2018/18558, Kararara İçtihat & Mevzuat Arama Motoru.

⁵⁹ Hakan Albayrak, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2013, s. 76.

⁶⁰ Y. 22. HD, T. 15.01.2019, E. 2016/4226, K. 2019/857, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

⁶¹ Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 614.

⁶² Şirin Koçak Gündüz, Haksız Rekabette Hukuk Davaları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2017, s. 55.

⁶³ Y. 4. HD, T. 16.04.2018, E. 2017/3918, K. 2018/2985, lexpera.com.tr.

gecikmesinde sakınca bulunan hâller söz konusu olabileceğinden, mahkemeler çoğu zaman karşı tarafa haber verilmeksizin tedbir kararı verebilmektedir.⁶⁴

Özellikle, tedbir talebi karşı tarafa bildirildiğinde tedbirin amacı boşa çıkacaksa mahkeme davalıyı dinlemeden karar verebilir. Bu durumda ihtiyati tedbir kararı verildikten sonra karşı tarafa tebliğ edilir ve icrası sağlanır. Eğer mahkeme, talebi değerlendirmek için davalıyı da dinlemek isterse, genellikle çok kısa süre içerisinde bir ön inceleme duruşması yaparak tarafların beyanlarını alır ve delilleri inceler, akabinde de tedbir konusunda kararını açıklar.⁶⁵ Haksız rekabet gibi acil konularda mahkemelerin, adli tatil dahi olsa, tedbir taleplerini öncelikli olarak ele aldığı ve süratle karar verdiği görülmektedir.

Mahkeme, ihtiyati tedbir talebini uygun bulursa bir tedbir kararı verir. Kararın içeriğinde, tedbirin kapsamı ve konusu açık bir şekilde belirtilir, hangi fiil veya işlemlerin durdurulacağı, hangi eylemlerin yapılmasının yasaklandığı ya da ne gibi önlemlerin alınacağı kararda yazılır.⁶⁶ Örneğin, davalı şirkete ait reklamların yayınlandığı televizyon kanalına da mahkeme kararı gönderilerek, ilgili reklam filminin tedbiren yayından kaldırılmasına hükmedilebilir veya davalının ürün ambalajları yanıltıcı ise bu ambalajlarla ürün satışının tedbiren durdurulması karar altına alınabilir.⁶⁷ Tedbir kararında ayrıca HMK gereği davacının yatırması gereken teminat tutarı ve süresi de gösterilir. Mahkeme, uygun göreceği nakdi teminat miktarını genellikle karar tarihinden itibaren birkaç gün içinde yatırılmak üzere hükme bağlar. Karar, geçici olarak uygulanabilir niteliktedir ve bu nedenle HMK m.394 gereğince kararın tebliğinden itibaren bir hafta içinde karşı taraf, kararı veren mahkemeye itiraz edebilir.⁶⁸

Örnekte belirtilen rekabeti bozan bir reklam için verilen durdurma kararı, reklamın yayımlandığı televizyon kanalı ya da internet sitesine

⁶⁴ Y. 13. HD, T. 21.03.2012, E. 2012/2615, K. 2012/7420, emsal.uyap.gov.tr.

⁶⁵ Nihal Çınar Karabağ, *Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet ve Yaptırımları*, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s. 171.

⁶⁶ Pulaşlı, s.664.

⁶⁷ Albayrak, s.78.

⁶⁸ Koçak Gündüz, s.57.

tebliğ edildiğinde derhal uygulanmalıdır, yayın kuruluşu, mahkeme kararına aykırı hareket edemez. Aynı şekilde, gümrükte el koyma kararı verilmişse, ilgili gümrük idaresine yazı yazılarak, davalıya ait eşyaların gümrükte bekletilmesi temin edilir⁶⁹. İhtiyati tedbir kararları, aynen mahkeme ilamları gibi icra memurları eliyle de uygulanabilir, örneğin bir ürünün piyasadan toplatılması yönündeki tedbir kararı, icra dairesi marifetiyle ürünlerin depo edilmesi şeklinde infaz edilebilir. HMK m.398/1, ihtiyati tedbir kararlarına aykırı davranışlar hakkında disiplin hapsi öngörür, bu kapsamda mahkeme kararına rağmen tedbire muhalefet eden taraf veya üçüncü kişi, üç aya kadar disiplin hapsiyle cezalandırılabilir⁷⁰. Özellikle haksız rekabet fiilini sürdürmeye tevessül eden davalılar açısından bu yaptırım önemli bir caydırıcılık unsurudur.

İhtiyati tedbir kararına karşı kanun yolları sınırlıdır. Yukarıda belirtildiği üzere, ilk aşamada kararı veren mahkemeye bir haftalık süre içinde itiraz mümkündür⁷¹. Mahkemenin itiraz üzerine verdiği karara karşı ise 6100 sayılı HMK’nın istinaf ve temyiz hükümleri çerçevesinde başvuru yapılabilir. Ancak, HMK m.341/1(b) uyarınca ihtiyati tedbir hakkında verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilse de bu yol, karardan itibaren iki hafta içinde kullanılmalıdır ve istinaf mahkemesi de bu konuda kesin karar vermektedir⁷². Yani ihtiyati tedbir konusunda bölge adliye mahkemesinin kararı kesindir ve kural olarak Yargıtay’a temyiz yolu kapalıdır⁷³.

HMK m.396/1’e göre, “durum ve şartların değişmesi” halinde, taraflardan her biri tedbirin değiştirilmesi veya kaldırılması talebinde bulunabilir. Örneğin, davalı aleyhine verilen tedbir kararından sonra, davalı fiilin haksız rekabet teşkil etmediğine dair kuvvetli deliller sunarsa ya da davacı hakkındaki koşullar değişip tedbir ihtiyacı ortadan kalkarsa, mahkeme tedbiri kaldırabilir. Keza davalı taraf, karşı teminat göstererek

⁶⁹ Abuzer Kendigelen, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler ve Yenilikler, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 181.

⁷⁰ Ertan, s.469.

⁷¹ Koçak Gündüz, s.59.

⁷² Ramazan Arslan/ Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, Emel Hanağası, Medeni Usul Hukuku, 11. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 295.

⁷³ Pulaşlı, s.667.

tedbirin kaldırılmasını isteyebilir, HMK m.395/1 bu imkanı tanımıştır.⁷⁴ Özellikle haksız rekabet davalarında, uygulanan tedbir nedeniyle davalı işletmenin faaliyeti tamamen durma noktasına gelmişse mahkeme, davalının mahkemenin takdir edeceği miktarda bir teminat yatırması karşılığında tedbirin uygulanmasını durdurabilir veya sınırlandırabilir. Örneğin, davalı belli bir meblağı mahkeme veznesine depo eder ve bu meblağın davacının muhtemel zararlarını karşılamaya yeterli görülürse, mahkeme tedbiri kaldırarak davalının faaliyetini sürdürmesine izin verebilir. Bu durumda davacı, davasını kazanırsa mahkemeye yatırılan bu teminattan zararını karşılayabilecek ve böylelikle menfaat dengesi korunabilecektir. Böylece hem davacının menfaati korunmuş hem de davalının işi yürümeye devam etmiş olacaktır. Bu örnekle de görüldüğü üzere, ihtiyati tedbir yargılamasında menfaat dengesi gözetilerek esneklik sağlanabilmektedir.⁷⁵

İhtiyati tedbir kararı, esas davanın sonuçlanmasıyla birlikte kendiliğinden düşer. Davanın sonunda verilen hüküm tedbirin yerini alır, örneğin davacı davasını kazanırsa tedbir kararı çoğunlukla nihai kararın infazına kadar devam ettirilir ve sonra nihai hüküm icra edilir.⁷⁶ Davacı davasını kaybederse, tedbir kararı derhal kaldırılır ve artık hüküm kesinleştiğinde davalının hakları tamamen iade edilir. Bu durumda, ihtiyati tedbir nedeniyle davalı bir zarara uğramışsa davalı, HMK m.399 uyarınca teminat davası açma hakkına sahiptir.⁷⁷ Mahkeme, tedbirin haksız çıkması halinde davalının zararını karşılamak üzere davacının yatırdığı teminatın davalıya ödenmesine karar verir ve teminat zararı karşılamaya yetmezse, davalı bir yıl içinde ayrı bir dava açarak kalan zararını isteyebilir.⁷⁸ Örneğin haksız rekabet iddiası asılsız olduğu halde tedbir yoluyla davalının ürünleri toplatılmış ve pazar payı azalmışsa, uğradığı gelir kaybını tedbir tazminatı olarak talep edebilir. Öğretide ve Yargıtay kararlarında, haksız

⁷⁴ Ertan, s.471-472.

⁷⁵ Y. 11. HD, T. 13.11.2019, E. 2018/8022, K. 2019/10253, Kararara İçtihat & Mevzuat Arama Motoru.

⁷⁶ Pulaşlı, s.669.

⁷⁷ Leyla Akyol Aslan, Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 44.

⁷⁸ İst. BAM 16. HD, T. 23.09.2021, E. 2021/1462, K. 2021/1587, lexpera.com.tr.

çıkan tedbir nedeniyle uğranılan zararların tazmininin, zarar görenin hakkaniyetine uygun şekilde tatmin edilmesi için önemli olduğu vurgulanmaktadır.⁷⁹ Bu durum, ihtiyati tedbir talep eden tarafa da bir sorumluluk yükleyerek kurumun kötüye kullanılmasını engellemektedir.

Sonuç olarak, haksız rekabet hallerinde ihtiyati tedbir yargılaması, ivedilik ve dikkat gerektiren, kısa sürede neticelenmesi hedeflenen bir süreçtir. Talepte bulunma, değerlendirme, karar verme, itiraz ve olası kaldırma safhaları bir bütün halinde ele alındığında, amaç haksız rekabetin olumsuz etkilerini ivedilikle bertaraf etmek ve yargılama sonunda verilecek hükmün anlamlı olmasını sağlamaktır. Bu süreçte mahkemenin rolü, geçici de olsa rekabet düzenini yeniden tesis etmek ve kanuni tanımda geçen tüm tarafların haklarını dengelemektir. Haksız rekabetin niteliği gereği, mahkemelerden beklenen, mümkün olan en etkin ve adil ara çözümleri üretmeleridir. Nitekim Yargıtay kararlarında da ihtiyati tedbir kurumunun haksız rekabet davalarında etkin kullanılması gerektiği, ancak bu yapılırken de ölçülülük ve hakkaniyet ilkelerinin göz ardı edilmemesi gerektiği sıkça belirtilir.⁸⁰

4. Yargıtay Kararlarında TTK'da Düzenlenen Haksız Rekabetle İlgili İhtiyati Tedbir Örneklerinin Sınıflandırılması

Haksız rekabet uyuşmazlıklarında verilen ihtiyati tedbir kararları, amaç ve etkileri bakımından çeşitli kategorilere ayrılarak incelenebilir. Öğretide ve Yargıtay uygulamasında, özellikle dört ana kategori öne çıkmaktadır; teminat amaçlı, düzenleme amaçlı, ifa amaçlı tedbirler ve ifa amaçlı tedbirlerin alt türlerinden olan müdahalenin men'ine yönelik tedbirler.⁸¹ Bu sınıflandırma, tedbir kararının neyi hedeflediğine ve geçici korumanın hangi yönde tesis edildiğine göre yapılmaktadır.⁸² Aşağıda her bir tedbir türü tanımlanacak ve Yargıtay kararlarından örneklerle somutlaştırılacaktır

⁷⁹ Y. 7. HD, T. 23.07.2008, E.2008/1996, K.2008/3247, <http://www.hukukturk.com>

⁸⁰ Fatih Tahiroğlu, Medenî Usûl Hukukunda Re'sen Araştırma İlkesi, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 139.

⁸¹ Akyol Aslan, s.48.

⁸² Tunç Yücel, s.420.

Teminat amaçlı ihtiyati tedbirler, davacının hakkını korumak için mali veya ayni bir güvence sağlamayı hedefleyen kararlardır.⁸³ Bu tür tedbirler, davanın sonunda verilecek hükmün icrasını garanti altına almak üzere, dava konusu malvarlığı unsurlarına yahut delillere ilişkin koruma sağlar.⁸⁴ Haksız rekabet hukukunda teminat amaçlı tedbirlere sık rastlanmamakla birlikte, özellikle davalı işletmenin mali durumda zayıf olduğu veya dava sonunda tazminat ödeme olasılığının tehlikeye girdiği hallerde bu yola başvurulur.⁸⁵ Örneğin, davacının uğradığı zararın tazmini için davalıdan ileride yüklü bir miktar alınması bekleniyor ve davalı bu arada mal kaçırma girişiminde bulunuyorsa, mahkeme tedbiren davalının taşınmazlarına veya banka hesaplarına bloke koyabilir.⁸⁶ Bu sayede dava süresince davalının malvarlığında ciddi bir eksilme olması engellenir ve davacının muhtemel alacağı güvence altına alınır. Teminat amaçlı tedbirler, sadece para alacaklarının güvence altına alınması ile sınırlı olmamakla birlikte aynı zamanda delillerin muhafazası niteliğinde de olabilmektedir.⁸⁷ Örneğin, davalıya ait haksız rekabete konu ürünlerin üretim kalıplarının mahkeme emanetine alınması, ileride verilecek imha kararının etkinliğini sağlamak için bir teminat tedbiri olarak değerlendirilebilir.⁸⁸ Yine davalının elindeki müşteri listelerinin veya ticari sır niteliğindeki belgelerin başkasına verilmesinin önlenmesi amacıyla mahkemece kilit altına alınması da, bir tür teminat amaçlı tedbir olarak değerlendirilmektedir.⁸⁹

Düzenleme amaçlı ihtiyati tedbirler, taraflar arasındaki durumu geçici bir süre için belirli kurallara bağlayarak düzenlemeyi hedefleyen kararlardır.⁹⁰ Bu tür tedbirler, ne tamamen davacıyı tatmin edecek bir ifa sonucunu içerir ne de sadece teminat sağlamaya yöneliktir, bu tür tedbirler esasen dava süresince piyasa veya taraflar arasındaki ilişkilerin geçici

⁸³ Akyol Aslan, s.48.

⁸⁴ Arslan, s.11.

⁸⁵ Tunç Yücel, s.415.

⁸⁶ Y. 17. HD, T. 20.06.2013, E. 2013/8825, K. 2013/9382, Lexpera İçtihat Bilgi Bankası.

⁸⁷ Erişir, s.493.

⁸⁸ Koçak Gündüz, s.112.

⁸⁹ İst. BAM 12. HD, T. 07.05.2019, E. 2019/802, K. 2019/660, emsal.uyap.gov.tr.

⁹⁰ Ertan, s.471-473.

bir düzenlemeye tabi tutulmasını sağlar⁹¹. Düzenleme amaçlı tedbirler, çoğunlukla mevcut durumun muhafazası veya faaliyetlerin belirli şartlara bağlanması şeklinde ortaya çıkar⁹². Örneğin, iki şirket arasındaki rekabetçi eylem nedeniyle açılan davada mahkeme, mevcut durumun olduğu gibi korunması yönünde tedbir kararı vererek, tarafların dava konusu uygulamalarında değişiklik yapmamalarını ihtiyaten emredebilir⁹³. Böylece dava bitene kadar statüko korunur, taraflardan biri tek taraflı aksiyon alarak diğerine zarar veremez. Bir başka örnek, rekabeti sınırlayan bir sözleşme ile ilgilidir, diyelim ki taraflar arasında rekabet yasağı anlaşması vardır ve davalı bu yasağı ihlal ettiği için davalık olmuştur. Mahkeme, düzenleyici bir tedbirle, dava boyunca davalının sözleşmeye uygun davranmasını, yani rekabet yasağına uymasını emredebilir⁹⁴ bu durum, fiilen davalının belirli bir coğrafi bölgede faaliyet göstermemesinin ya da belirli ürünleri satmamasının ihtiyaten düzenlenmesi anlamına gelir. Yargıtay, bu tür tedbirlere örnek teşkil eden bazı kararlarında, taraflar arasındaki sözleşmesel düzenlemelerin geçerliliği yargılaması sürerken, geçici süreyle sözleşme şartlarına uygun davranılmasının sağlanmasını hukuka uygun bulmuştur⁹⁵. Ayrıca yanıltıcı beyanların düzeltilmesi de düzenleyici bir tedbirdir. Mahkeme, davalının halka açıkladığı yanlış bilgiler için bir düzeltme metnini belli mecralarda yayınlamasını tedbiren emredebilir, böylece yargılama sonuna dek kamunun doğru bilgilendirilmesi sağlanır⁹⁶. Bu örnekte mahkeme ne davalının tüm faaliyetini durdurmakta ne de sadece malvarlığına el koymaktadır bilakis mahkeme, rekabet ortamını adil hale getirecek bir ara çözüm uygulamaktadır.

İfa amaçlı ihtiyati tedbirler, daha önce de değinildiği gibi, dava sonunda elde edilecek nihai sonucu önceden gerçekleştirmeye yönelik, taleple örtüşen kararlardır⁹⁷. Haksız rekabet hukuku açısından ifa amaçlı tedbirler ana rolü oynar zira haksız rekabet fiilinin devam etmesi istenmediğinden, mahkeme derhal men ve sonuçların ortadan kaldırılması gibi

⁹¹ Kuru/Arslan/Yılmaz, s. 1522.

⁹² Ertan, s.474.

⁹³ Ank. BAM 21. HD, T. 19.10.2022, E. 2022/1606, K. 2022/1258, emsal.uyap.gov.tr.

⁹⁴ Akyol Aslan, s.48.

⁹⁵ Y. 11. HD, T. 28.05.2024, E. 2023/1073, K. 2024/4376, emsal.uyap.gov.tr.

⁹⁶ Tahiroğlu, s.145.

⁹⁷ Yılmaz, s.1567.

talepleri tedbir yoluyla yerine getirir⁹⁸. İfa amaçlı tedbirleri kendi içinde alt başlıklara ayırmak mümkündür; müdahalenin men'ine yönelik tedbirler, katlanmaya (tahammüle) yönelik tedbirler, eski hale iade tedbirleri ve belli bir miktar paranın ödenmesine yönelik tedbirler bu kapsamda sayılabilir ve bu alt türlerin her biri, haksız rekabet fiillerinin farklı görünümüne karşı uygulanır⁹⁹.

Müdahalenin men'ine yönelik tedbirler, doğrudan doğruya haksız rekabet teşkil eden müdahale edici fiilin durdurulmasını hedefler¹⁰⁰. Haksız rekabet fiili ne ise onun yapılmasının tedbiren yasaklanması söz konusudur. Örneğin davalı rakip, davacının müşterilerine sistematik olarak yanlış bilgiler vererek onları kendi tarafına çekmeye çalışıyorsa (kötüleyici beyanda bulunma veya yanıltma fiili), mahkeme bu davranışların tedbiren derhal men'ine (yasaklanmasına) karar verebilir¹⁰¹. Bu sayede davalı, dava süresince artık davacının müşterilerine yönelik kötüleyici fiillerine devam edemez. Bu kapsamda iltibas (karıştırma) hallerine de sık rastlanmaktadır burada da davalı, davacının ürünleriyle karışıklık yaratacak şekilde benzer marka, ambalaj veya logo kullanıyorsa, mahkeme ihtiyati tedbir ile davalının bu karıştırmaya yol açan kullanımlarını derhal durdurmasına hükmeder¹⁰². Böyle bir kararda, davalının belirli bir markayı veya ambalaj tasarımını kullanması yasaklanır, satışa sunulmuş ürünler varsa bunların piyasadan geçici olarak çekilmesi istenir. Yargıtay kararlarında, özellikle marka ve tanıtım benzerliklerinden doğan haksız rekabet davalarında ihtiyati tedbir yoluyla davalıya ait reklam panolarının kaldırılması, tabela ve broşürlerin toplatılması gibi men kararlarının uygun bulunduğu görülmektedir¹⁰³. Müdahalenin men'i, aslında TTK m.56/1(b)'de düzenlenen haksız rekabetin men'i isteminin geçici bir yanısımasıdır ve en yaygın tedbir türlerindendir.

Katlanmaya yönelik tedbirler genellikle davalının, davacının faaliyetlerine müdahale etmemesini sağlamak veya davacının belirli bir

⁹⁸ Yılmaz, s.1568.

⁹⁹ Akyol Aslan, s.52.

¹⁰⁰ Koçak Gündüz, s.75.

¹⁰¹ Y. 11. HD, T. 19.01.2012, E. 2011/13747, K. 2012/356, emsal.uyap.gov.tr.

¹⁰² Y. 11. HD, T. 03.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980, emsal.uyap.gov.tr.

¹⁰³ Y. 11. HD, T. 03.12.2015, E. 2015/4504, K. 2015/12980, emsal.uyap.gov.tr.

hakkını kullanmasına engel olmamasını temin etmek şeklinde tezahür eder. Örneğin, davalı bir meslek birliği veya oda, davacı şirketin belirli bir faaliyetine (reklam kampanyası, fuar katılımı vb.) engel olmaya çalışıyorsa ve bu engelleme haksız rekabet boyutuna ulaşıyorsa, mahkeme ihtiyati tedbir ile davalının bu engelleme eylemlerini durdurmasına ve davalının, davacının faaliyetine katlanmasına karar verebilir.¹⁰⁴ Bir başka örnek olarak, bir bayi sözleşmesi sonrası rekabet yasağı verilebilecektir. Eğer davalı eski bayi, sözleşmedeki rekabet yasağı süresince aynı sektörde faaliyette bulunmamasını talep ediyorsa ancak davacı bu yasağın haksız olduğunu iddia ediyorsa, mahkeme dava süresince davacının ticari faaliyetine devam etmesine, davalının ise buna katlanmasına karar verebilir. Yani fiilen davalı, davacının rekabetine katlanmak durumunda kalır. Doktrinde bu tür tedbirlerin, genellikle davalının haksız rekabet iddiasıyla icra ettiği engelleme veya karışma girişimlerini bertaraf etmeye yönelik olduğu belirtilir.¹⁰⁵ Yargıtay da davalının, davacının ticari faaliyetine müdahale etmemek zorunda kalması ve haksız rekabetin dolaylı bir türünün engellemesi yönünde verdiği bir kararda, davalının kamu kurumlarına şikayetler yoluyla davacının faaliyetini durdurmaya çalışması halinde, mahkemenin davalının bu tür girişimlerden kaçınmasına hükmetmesi gerektiği şeklinde verdiği kararlar örnek teşkil etmiştir.¹⁰⁶

Eski hale iadeye yönelik tedbirler, haksız rekabet fiili sonucunda ortaya çıkan maddi durumun geçici olarak ortadan kaldırılmasını amaçlamaktadır.¹⁰⁷ Bu tedbir tipi de TTK m.56/1(c)'deki talebin geçici yansımasıdır. Bu tedbir türünün müdahalenin men'inden farkı, sadece fiili durdurmakla kalmayıp, fiilin doğurduğu sonuçları da geri almaya yönelmesi şeklindedir. Örneğin, davalı firma haksız bir şekilde davacının müşterilerini çelmiş ve bazı satış sözleşmeleri yapmışsa, mahkeme ihtiyaten bu sözleşmelerin hükümsüz olduğunun ilanına ve davalının bu yolla elde ettiği menfaatleri iade etmesine yönelik karar verebilir.¹⁰⁸ Bir başka örnek olarak davalının, haksız rekabet oluşturan bir ilanla davacıyı küçük

¹⁰⁴ İst. BAM 17. HD, T. 12.11.2020, E. 2020/2067, K. 2020/2005, lexpera.com.tr.

¹⁰⁵ Tunç Yücel, s.422.

¹⁰⁶ Yılmaz, s.1565.

¹⁰⁷ İst. BAM 12. HD, T. 28.06.2018, E. 2018/715, K. 2018/833, emsal.uyap.gov.tr.

¹⁰⁸ Akyol Aslan, s.48.

düşürdüğü durumda mahkeme tedbiren bir tekzip metninin yayınlanmasına ve davacının itibarını eski hale getirmeye çalışacak geçici önlemlere hükmedebilir¹⁰⁹. Eski hale iade tedbirleri kapsamında en çok rastlanan uygulama, ürünlerin toplatılması veya imhasıdır. Davalı, davacının ürünlerini taklit ederek piyasaya sürmüşse, mahkeme tedbir yoluyla bu taklit ürünlerin toplanmasına karar verip, toplatılan malların davanın sonuna dek depoda tutulmasını sağlayabilir¹¹⁰. Böylece piyasadaki haksız rekabet ürünü fiilen bertaraf edilmiş olur. Bu örneklerle ilişkin Yargıtay kararları incelendiğinde, davalının kataloglarındaki yanıltıcı ibarelerin üzerinin kapatılması ve yeni katalog basımı yapılmaması yönünde tedbir konulduğu, bir diğerinde ise davalının haksız rekabet yaratacak şekilde ambalajladığı malların gümrükten çıkışına izin verilmemesi suretiyle eski hale iade tedbiri uygulandığı görülmektedir¹¹¹. Bu tür önlemler, davanın sonunda verilecek muhtemel maddi durumun ortadan kaldırılması kararının şimdiden tesisini sağlar.

Belli bir miktar paranın ödenmesine yönelik tedbirlerde mahkeme, davalıya belirli bir meblağın ödenmesi veya depo edilmesi yükümlülüğü getirebilir. Haksız rekabet davalarında, örneğin davacının maruz kaldığı zararın derhal telafisi gerekiyorsa, mahkeme tedbiren davalının belli bir para ödemesine karar verebilir. Bu tipik olarak, davacının uğradığı zararın tedbir aşamasında kısmen karşılanması veya davalının haksız rekabetten elde ettiği kazançta el konulması şeklinde tezahür edebilir¹¹². Örneğin, davalı firmanın haksız rekabet yoluyla elde ettiği satış gelirlerinin bir kısmının davacıya avans tazminat olarak ödenmesi, doktrinde bu kapsama giren bir tedbir olarak tartışılmıştır¹¹³. Aynı şekilde, davalı kazancını yurt dışına kaçırma hazırlığında ise mahkeme davalının banka hesabındaki belirli bir tutarın tedbiren dondurulmasına ve ileride hükmedilecek tazminata mahsuben mahkeme emanetine alınmasına karar verebilir. Bu tür kararlar, aslında teminat amaçlı tedbirlerle yakından ilişkilidir zira para

¹⁰⁹ İst. BAM 12. HD, T. 07.05.2019, E. 2019/802, K. 2019/660, emsal.uyap.gov.tr.

¹¹⁰ Y. 11. HD, T. 11.01.2020, E. 2008/8717, K. 2010/149, kazanci.com.tr.

¹¹¹ İst. BAM 12. HD, T. 28.06.2018, E. 2018/715, K. 2018/833, emsal.uyap.gov.tr.

¹¹² Bilge Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 2. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 1161.

¹¹³ Tunç Yücel, s.422.

ödenmesi veya bloke edilmesi hem davacıya kısmi bir tatmin sağlar hem de gelecekteki hükmün icrası için güvence oluşturur.¹¹⁴

Yargıtay uygulamasında, özellikle fikir ve sanat eserleri hukuku gibi alanlarda eser sahibine tedbiren bir bedel ödenmesi kararı örneklerine rastlanmakla birlikte, haksız rekabet hukukunda da teorik olarak böyle bir tedbir uygulanması mümkündür.¹¹⁵ Ancak mahkemeler genellikle nihai teminat miktarını beklemeyi tercih ettiklerinden, bu yola çok istisnai hallerde başvurulmaktadır. Bununla birlikte, kanun koyucunun TTK m.61’de “diğer tedbirler” ibaresini kullanması, hâkimin gerekli gördüğünde bir geçici ödeme tedbirine de hükmedebileceğini göstermektedir.¹¹⁶

Özetlemek gerekirse, Yargıtay kararlarında ihtiyati tedbirler amaçlarına göre çeşitli başlıklar altında sınıflandırılabilir. Teminat amaçlı tedbirler, ilerideki hükmün icrası için güvence sağlarken düzenleme amaçlı tedbirler, dava süresince rekabet ilişkisini belli kurallara bağlar. İfa amaçlı tedbirler ise haksız rekabet fiilini derhal etkisiz kılarak davacının nihai talebini geçici olarak yerine getirir. Müdahalenin men’i, katlanma ve eski hale iade gibi alt türler, ifa amaçlı tedbirlerin somut örneklerini teşkil eder. Bu sınıflandırmalar elbette teorik olup, uygulamada bir tedbir kararı birden çok amacı aynı anda gerçekleştirebilir. Örneğin, bir reklamın durdurulması tedbiri aynı zamanda piyasadaki yanlış bilginin yayılmasını engelleyerek kamusal düzenlemeyi sağlarken, bir hesap dondurma tedbiri hem teminat sağlamakta hem de fiili durumu kısmen eski hale getirmektedir. Bu ayrımlar, Yargıtay kararlarının analizinde bize yol gösterir. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 2020 tarihli bir kararında, ilk derece mahkemesinin verdiği ihtiyati tedbir kararını değerlendiren, kararın hem ifa hem de teminat amacı taşıdığını belirterek, tedbirin kapsamının geniş tutulmasının haklı sebeplerine işaret etmiştir.¹¹⁷ Bu karar da mahkemelerin tek bir tedbirle birden fazla koruma amacını gözetebildiğini göstermektedir. Son tahlilde önemli olan, ihtiyati tedbirin amacıyla orantılı ve ihtiyaçla uyumlu olmasıdır. Yargıtay da

¹¹⁴ Koçak Gündüz, s.79.

¹¹⁵ Umar, s.1170.

¹¹⁶ Cumhuriyet Rüzgaresi, Medeni Usul Hukukunda Dosyanın İşlemden Kaldırılması, 1. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s. 316-320.

¹¹⁷ Y. 9. HD, T. 05.07.2022, E. 2022/6929, K. 2022/8687, kazanci.com.tr.

tedbir kararlarının sınıflandırılmasından ziyade somut olayda hakkaniyete uygun olup olmadığıyla ilgilenmektedir. Ancak doktrindeki bu sınıflandırma da TTK’da düzenlenen haksız rekabet hallerinde ihtiyati tedbirlerin genel usul hukukuna kıyasla ne denli geniş olarak uygulanabildiğini ortaya koymaktadır.

5. Haksız Rekabet Örneklerine İlişkin Tespit Kararları Işığında İhtiyati Tedbirin Uygulanışı

Haksız rekabetle mücadelede ihtiyati tedbir uygulamalarını değerlendirirken, somut örnekler üzerinden gitmek ve mahkeme kararlarının ışığında analiz yapmak yararlı olacaktır. Bu bağlamda, Yargıtay’ın ve ilk derece mahkemelerinin belirli haksız rekabet türlerine ilişkin kararlarında ihtiyati tedbirlere nasıl başvurulduğunu incelemek, teorik açıklamaların pratikteki karşılığını göstermektedir. Ayrıca haksız rekabet fiillerine dair tespit (belirleme) kararları ile bunların sonrasında gelen tedbir uygulamaları arasındaki ilişki de önem taşımaktadır. Tespit kararı, mahkemenin bir fiilin haksız rekabet oluşturup oluşturmadığına dair verdiği bir nihai veya geçici karardır ve bu kararlar, ihtiyati tedbirlerin gerekçelendirilmesinde veya devamında rol oynamaktadır.

Öncelikle, aldatıcı reklamlar konusundaki yargı kararlarını incelemek yerinde olacaktır. Aldatıcı veya yanıltıcı reklam, TTK m.55’de sayılan tipik haksız rekabet hallerindendir ve uygulanmasında çoğu kez ihtiyati tedbir gündeme gelmektedir. Bir örnek olarak, bir kozmetik firmasının, ürünlerini abartılı ve gerçeğe aykırı iddialarla tanıtması nedeniyle rakip firma tarafından dava edilmesi durumunda mahkeme, öncelikle reklamların gerçekten yanıltıcı olup olmadığının tespitini yapar ve bu tespit genellikle bilirkişi raporu veya reklam kurulunun değerlendirmesi gibi delillere dayanır¹¹⁸. Mahkeme, reklamın dürüst rekabet ilkelerine aykırı olduğunu belirlediği anda da ihtiyati tedbire hükmeder. Böylelikle söz konusu reklamların tüm mecralarda yayından kaldırılmasına ve davalının aynı iddialarla tanıtım yapmasının yasaklanmasına karar verilir. Nitekim Yargıtay’ın onama kararı verdiği bir davada, sağlık beyanı içerdiği halde

¹¹⁸ Akyol Aslan, s.47.

bilimselliği olmayan iddialarla reklam yapan bir firmanın reklamları tedbiren durdurulmuş ve bu karar yargılama sonuna dek uygulanmıştır.¹¹⁹

Bir başka sık rastlanan örnek, iltibas (karıştırılma) halleridir. Özellikle marka veya ürün taklidi durumlarında, davacı taraf hem Fikri Mülkiyet hukuku hükümlerine hem de haksız rekabet hükümlerine dayanarak koruma talep edebilir. Bu gibi durumlarda, mahkeme öncelikle davalının kullandığı işaret, ambalaj veya şekillerin davacınıninkine benzerlik derecesini tespit eder. Bilirkişi incelemeleriyle desteklenen bu tespit sonucunda mahkeme, davalının faaliyetinin karışıklığa yol açtığına kanaat getirirse, bunu bir tespit olarak kararına yansıtır.¹²⁰ Ardından, gecikmeksizin ihtiyati tedbir kararı verilerek, davalının karıştırmaya yol açan tüm kullanım biçimlerini durdurmasına, zaten piyasaya sürülmüş ürünler varsa bunların toplatılmasına ve yeni üretim yapmamasına karar verilir.¹²¹

Karalama ve dürüstlük ilkesine aykırı beyanlar da yargı pratiğinde önemli yer tutmaktadır. Örneğin, bir şirketin rakibi hakkında asılsız iddialar yayması, basın veya sosyal medya yoluyla rakibin itibarını sarsmaya çalışması haksız rekabet olarak değerlendirildiğinde, mahkemeler genellikle öncelikle bu iddiaların yanlış olduğunu ortaya koymaya çalışır (tespit). Bu amaçla davacının sunduğu belgeler, gerektiğinde tanık ifadeleri ve uzman raporları incelenir ve mahkeme, beyanların gerçeğe aykırı ve incitici nitelikte olduğu sonucuna varırsa, bu husus kararda belirtilir.¹²² Akabinde, ihtiyati tedbir ile davalının bu beyanları yaymaya devam etmesinin önüne geçilir ve davalıya ait sosyal medya hesaplarında veya internet sitesinde yayınlanan itham edici içeriklerin derhal kaldırılmasına, basılı mecralardaki ilanların durdurulmasına ve davalının dava süresince benzeri beyanda bulunmamasına hükmedilir.¹²³ Örneğin, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 2017'de sonuçlanan bir davada, davalının basın yoluyla davacı şirket hakkında yaydığı gerçek dışı bilgilerin ihtiyati tedbir yoluyla tekzip edilmesi ve davalının yeni beyanlarda bulunmaktan men edilmesi

¹¹⁹ Y. 11. HD, T. 23.09.2010, E. 2009/1660, K. 2010/9104, sinerjimevzuat.com.tr.

¹²⁰ Y. 11. HD, T. 06.05.2024, E. 2022/7529, K. 2024/3617, emsal.uyap.gov.tr.

¹²¹ Y. 11. HD, T. 01.05.2001, E. 2001/1828, K. 2001/3862, kazanci.com.tr.

¹²² YHGK, T. 10.06.2020, E. 2017/11-39, K. 2020/396, sinerjimevzuat.com.tr.

¹²³ YHGK, T. 30.01.2013, E. 2012/19-670, K. 2017/371, emsal.uyap.gov.tr.

yönündeki bir kararı onamıştır¹²⁴. Bu kararda mahkeme, beyanların yalan olduğunu tespit ettikten sonra verdiği ihtiyati tedbir kararıyla hem durdurma hem de düzeltme sağlamıştır.

Ticari sırların ifşası ve çalışanların ayartılması gibi haksız rekabet türlerinde de ihtiyati tedbir sıkça gündeme gelir. Örneğin, eski bir çalışanının davacı şirkete ait müşteri listelerini yeni işvereni olan davalı şirkete vermesi şeklinde gerçekleşen bir olayda, mahkeme öncelikle bu olgunun gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmeye çalışır. Delil tespiti kurumu burada devreye girer ve mahkeme bir ara karar ile bilirkişi marifetiyle davalının bilgisayarlarında davacının müşteri listelerinin izlerini aratabilir ve bu şekilde bir tespit kararı elde edilir¹²⁵. Eğer bilirkişi raporu davacının verilerinin uygunsuz biçimde davalıda bulunduğunu doğrularsa, mahkeme vakit kaybetmeden ihtiyati tedbir kararı vererek davalının bu müşteri listelerini kullanmasını ve üçüncü kişilere vermesini yasaklar, listelerin kopyalarını imha etmesine ve asıl listeleri emanete teslim etmesine hükmeder¹²⁶. Böylece ticari sırların daha fazla yayılmasının önüne geçilir. Yargıtay da benzer bir olayda, eski çalışanın elindeki davacıya ait müşteri bilgilerini kullanmasının tedbiren men edilmesini yerinde bulmuştur¹²⁷. Burada da esasen mahkeme, bilgi sızdırma fiilini tespit etmiş ve sonrasında tedbirle fiili durumu kontrol altına almıştır.

Karşılaştırmalı reklam hallerinde, eğer reklam rakibin malını özensiz veya haksız biçimde kötü gösteriyorsa, mahkeme bu durumu bilirkişi raporuyla tespit edip reklamı tedbiren yayından kaldırır, ayırt etme işaretlelerinin izinsiz kullanımı durumunda (örn. bir firma kendini sanki diğer firmanın yetkili servisi gibi tanıtıyorsa), mahkeme bu algının oluştuğunu tespit ederek davalının bu tür tanıtım yapmasını tedbiren yasaklar. Tüm bu örneklerde ortak nokta, tespit ve tedbir aşamalarının iç içe geçmiş olmasıdır. Mahkeme bir fiilin haksız rekabet oluşturduğu yönünde kanaat

¹²⁴ Rüzgaresen, s.322,

¹²⁵ Erişir, s.1466.

¹²⁶ YHGK, T. 10.06.2020, E. 2017/11-39, K. 2020/396, sinerjimevzuat.com.tr.

¹²⁷ Y. 11. HD, T. 06.05.2024, E. 2022/7529, K. 2024/3617, emsal.uyap.gov.tr.

getirdiği anda, bu bir nevi fiilin haksızlığının tespiti anlamına gelir ve hemen akabinde bu fiili durduracak tedbire hükmeder.¹²⁸

Haksız rekabet davalarının sonunda verilen hükümlerin hangi doğrultuda olduğuna bakılarak, ihtiyati tedbirlerin isabeti değerlendirilebilir. Örneğin, bir davada mahkeme nihai olarak davalının fiilinin haksız rekabet teşkil ettiğini tespit edip men kararı vermişse, önceden verilmiş ihtiyati tedbir kararının da doğru yönde olduğu anlaşılır. Aksi durumda, yani nihai kararda haksız rekabet iddiası reddedilmişse, demek ki verilen tedbir kararı “haksız tedbir” konumuna düşecektir. Bu açıdan Yargıtay’ın yaklaşımı önemlidir, Yargıtay, davanın sonunda eğer tedbirin haksız çıktığı anlaşıldıysa davalının zararlarının tazmin edilmesi hususunu özellikle gözetir.¹²⁹ Bu durum, ihtiyati tedbir kurumunun sorumluluk boyutuyla ilgilidir ve yukarıda belirtildiği üzere HMK m.399 çerçevesinde çözülür.

Sonuç itibarıyla, Yargıtay kararları ve uygulamadaki örnekler, ihtiyati tedbirin haksız rekabet ihtilaflarında gerekli bir araç haline geldiğini göstermektedir. Mahkemeler, haksız rekabet fiillerini hızlıca tespit ederek, piyasadaki bozulmayı derhal önleyecek tedbir kararları vermektedir. Bu kararlar, bir tespit hükmü ile icra edilebileceği gibi tespit davasına gerek bırakmayacak şekilde de fiili koruma sağlamaktadır. Önemli olan, verilen tedbirin orantılı, gerekli ve hukuka uygun olmasıdır. Yargıtay da denetimini bu kriterler üzerinden yapmaktadır. Örneğin, yüksek mahkeme bir kararında, mahkemenin verdiği tedbirin davanın esasına ilişkin nihai kararla uyumlu olup olmadığını kontrol etmiş, tedbirin ölçüsüz derecede davalıyı zarara soktuğunu tespit ettiğinde bozma yoluna gitmiştir.¹³⁰ Bir başka kararda ise tedbirin devam etmesine rağmen davalının tedbire konu fiili sürdürdüğü görülünce, karara rağmen eylemi devam ettiren davalının disiplin hapsine çarptırılmasını onamıştır.¹³¹ Bütün bu örnekler ışığında, haksız rekabet davalarında ihtiyati tedbir kurumunun, hakkaniyet ile ivediliği dengeleyerek, adaletin zamanında tecelli etmesini sağlayan hukuki bir işlevi taşıdığı görülmektedir.

¹²⁸ Y. 11. HD, T. 06.05.2024, E. 2022/7529, K. 2024/3617, emsal.uyap.gov.tr.

¹²⁹ Pulaşlı, s.662.

¹³⁰ Y. 4. HD, T. 13.01.2001, E. 2000/10088, K. 2001/2350, kazanci.com.tr.

¹³¹ İst. BAM 14. HD, T. 09.10.2025, E. 2025/1561, K. 2025/1572, legalbank.net.

SONUÇ

Haksız rekabet hukukunda ihtiyati tedbir kurumunun önemi, bu dalın koruduğu menfaatlerin niteliğinden ileri gelmektedir. Kanun koyucu da TTK m. 61 ile haksız rekabet özelinde ihtiyati tedbiri ayrı bir hükümle düzenleyerek bu önemin altını çizmiştir. Her ne kadar ihtiyati tedbirlerin ifa amacına yönelik olması, uyuşmazlığın esasının dava sonundan önce çözümlenmesi riskini beraberinde getirirse de haksız rekabete konu hakların çoğu kısa ömürlü ve uzun yargılama sonuçlarının beklenmesine mahal vermeyecek durumdadır. Bu nedenle, haksız rekabet davalarında ifa (eda) amaçlı ihtiyati tedbirler adeta bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uygulamada mahkemelerin ihtiyati tedbir kararı vermekte tereddüt göstermesi, haksız rekabet uyuşmazlıklarında davacı tarafın ve ilgililerinin telafisi mümkün olmayan zararlara uğramasına neden olabilmektedir. Elbette ifa amaçlı tedbirler sayesinde davacı, hakkına dava sonlanmadan (hatta asıl dava açılmadan) kısmen de olsa ulaşabilmektedir. Bu durum, tedbir taleplerinde başarı için aranan ispat ölçütünün normalden daha yüksek tutulması gerektiği yönünde görüşlere yol açmıştır. Ne var ki ispat standardının ağırlaştırılması, tedbir talep edenin ve TTK m.54'te belirtilen ilgililerin hakkını etkin korumaktan yine uzak sonuçlar doğuracaktır. Bu sebeple, ifa amaçlı tedbirlerin uygulanmasına yüksek ispat külfeti gibi engeller konulmamalıdır. Zira haksız rekabet hukuku ve ihtiyati tedbir müessesesi özelinde, menfaat dengesini sağlamaya yönelik olarak hem davacının haklarının korunması hem de davalının haksız tedbir nedeniyle uğrayabileceği zararların tazmini hukuk sistemiyle güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Sonuç olarak, TTK'da düzenlenen haksız rekabet alanında uygulanabilecek olan ihtiyati tedbirler, dürüst rekabet ortamını muhafaza etmek ve hakkın etkin korunmasını sağlamak bakımından vazgeçilmez bir geçici hukuki koruma yöntemidir.

KAYNAKÇA

Albayrak, Hakan, Medeni Usul ve İcra İflas Hukukunda Yaklaşık İspat, Ankara, 2013.

Akyayla, Ayşegül, “İhtiyati Tedbirin Başvuru Koşulları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)”, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2019.

Akyol Aslan, Leyla, Medeni Usul Hukukunda Delil Tespiti, Ankara, 2011.

Arkan, Sabih, “Haksız Rekabet, Gelişmeler, Sorunlar”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Cilt: 22, Sayı: 4, 2004, s. 6-7.

Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder / Taşpınar-Ayvaz, Sema / Hanağası, Emel, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2019, s. 295.

Başözen, Arzu, “İhtiyati Tedbirlerde Yaklaşık İspat ve İhtimal Kavramı”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 16, Özel Sayı, 2014, s. 30.

Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan, Rekabet Hukuku, Bursa, 2018.

Çınar-Karabağ, Nihal, Türk Ticaret Kanunu’na Göre Haksız Rekabet ve Yaptırımları, Ankara, 2019.

Deren-Yıldırım, Nevhis, Haksız Rekabet Hukuku ile Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku’nda İhtiyati Tedbirler, İstanbul, 1999.

Dinç, Serhan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Haksız Rekabet Hâlleri ve Haksız Rekabet Davaları”, Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, 2015, s. 126.

Ergin, Nurtekin, “İhtiyati Tedbir Kararlarında Yaklaşık İspat”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 10, Özel Sayı, 2008, s. 174.

Erişir, Evrim, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir Türleri, İstanbul, 2013, s. 138.

Erdil, Engin, Haksız Rekabet Hukuku, Ankara, 2020.

Ertan, Füsün Nomer, Haksız Rekabet Hukuku, İstanbul, 2016.

Keskinci, Derya, “Haksız Rekabet Yargılama Hukukunda İfa Amaçlı İhtiyati Tedbirler”, Zirve Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, 2013, s. 146-148.

Koçak Gündüz, Şirin, Haksız Rekabette Hukuk Davaları (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2017.

Kendigelen, Abuzer, Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler ve Yenilikler, İstanbul, 2012.

Kuru, Baki / Arslan, Ramazan / Yılmaz, Ejder, Medeni Usul Hukuku, Ankara, 2019.

Özekes, Muhammet, “Geçici Hukuki Koruma”, Hakan Pekcanıtez (ed.), Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2017.

Pekcanıtez, Hakan / Atalay, Oğuz / Özekes, Muhammet, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Hükümlerine Göre Medeni Usul Hukuku, İstanbul, 2025.

Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Şerhi, Ankara, 2020.

Rüzgaresen, Cumhur, Medeni Usul Hukukunda Dosyanın İşlemden Kaldırılması, Ankara, 2021.

Tahiroğlu, Fatih, Medenî Usûl Hukukunda Re’sen Araştırma İlkesi, İstanbul, 2021.

Tunç Yücel, Müjgan, “Haksız Rekabet Hukukunda Fiyat İndirimi Yoluyla Müşteri Avlama”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003), s. 418-419.

Umar, Bilge, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara, 2014.

Yasaman, Hamdi, “6102 Sayılı TTK’nın Haksız Rekabet ile İlgili Getirdiği Yenilikler”, Hukuk ve Adalet Dergisi, Sayı: 3, 2012, s. 14-15.

Yavaş, Murat, “Haksız Rekabet Kavramı ve Bu Alandaki Koruyucu Dava ve Tedbir Türleri”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 4, 2006, s. 773.

Yılmaz, Abdüssamet, “Haksız Rekabette İhtiyati Tedbir Uygulamaları ve Özellik Arz Eden Durumlar (TTK m.61)”, Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt: 27, Sayı: 2, 2021, s. 1566-1567.